

SANDARA

THE LEAGUE

LITHUANIAN

NEWSPAPER

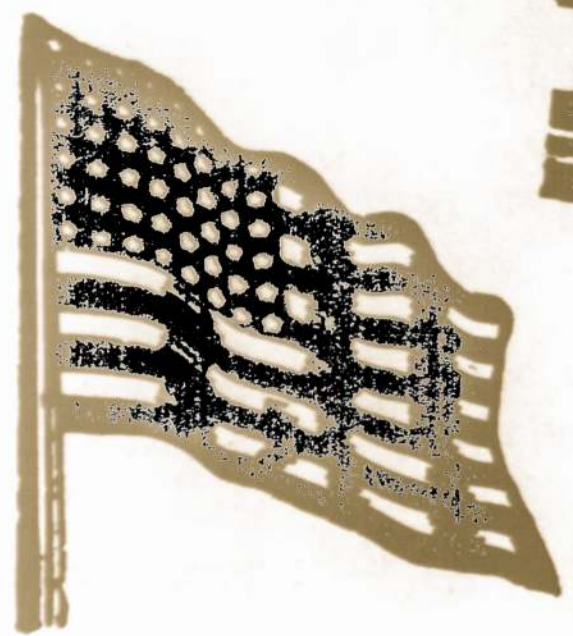
EINA NUO 1918 METŲ

SANDARA

Published by the
Lithuanian National League
of America

Consisting of 100 Branches Located
in All Principal Cities of the
UNITED STATES

840 West 33rd Street,
Chicago, Ill. 60608
Telephone: (312) 927-4789

RESEARCH LIBRARIES CENTER

PRICE 50 CENTS

RUGSĖJO 8 - SEPTEMBER 8, 1980

NR. 16

VLADAS ŠAKALYS

JAU PASIEKĖ AMERIKA

VLADAS ŠAKALYS rugpiūčio 28 dieną New Yorko aerodrome išlipęs iš lėktuvo. Nuotraukoje: iš kairės - Algirdas Landsbergis, Vladas Šakalis ir Aušra Jurasiėnė. (Nuotr. Liudo Tamosaičio)

DĖL V. ŠAKALIO KREIPĖSI Į MUSKIE

Amerikos Lietuvių Tarybos pirm. dr. K. Šidlauskas telegrama kreipėsi į Valstybės sekretorių Edmund S. Muskie, informuodamas, kad vienas iš 45 pasirašusių pabaltiečių memorandumą Maskvai - Vladas Šakalis - yra pabėgęs į Švediją ir dabar prašo politinio pabėgėlio teisių. Paduodamas jo adresu Švedijoje, dr. K. Šidlauskas paprašė Muskie paveikti, kad V. Šakaliui būtų suteiktos politinio pabėgėlio teisės.

Per Suomiją ir Švediją iš okup. Lietuvos pabėgęs V. Šakalis jau Amerikoje. Rugsėjo 2 d. Vlike, Washingtono buvo spaudos konferencija su V. Šakaliu. Tuo tarpu jis į JAV atvyko laikina viza.

Patirta, kad V. Šakalis kalbės Los Angeles, Calif., dalyvaus spalio 18 d. Chicagoje Amerikos Lietuvių Tarybos suvažiavime ir spalio 19 d. kalbės Chicago visuomenei.

TRUMPAI

IŠ VISUR

Lenkija, didžiausias Kremliaus imperijos satelitas, pergyveno ne pirmą bangą streikų, kuriuos sukėlė ne kokie ten kapitalistai, vadinami liaudies priešai, bet darbininkai, kurių vardu sovietiniai imperialistai veikia ir tautija pasauliui apie jiems kuriamą "šviesią ateitį". Tokią ateitį, tiesa, sau susikūrė valdančioji komunistinė biurokracija, gyvenanti sunkiai dirbančios liaudies kaštu ir dažnai pralenkianti kapitalistinio pasaulio jų keikiamą milijonierių.

Paskutinėmis žiniomis, ir E. Gierek, lenkų komunistų partijos vadas, buvęs ištikimas Kremliaus patikėtinis, pakeistas dar ištikimesniu savo duondaviams Kremliuje Stanislawu Kania. Tai, streikų pagalba, lenkų darbininkai privertė komunistus pakeisti valdžią trečią kartą.

JAV respublikonams ėmus pulti Carterį už apsileidimą ginklavime, TV ekrane buvo parodytas radaro nepagaunamo lėktuvo modelis.

Vietnamas apdovanojo Brežnevą, Kosyginą ir Suslovą aukščiausiu valstybės ordinu.

Portugalija už šnipinėjimą išvarė 2 sovietų diplomatus.

Gvatemalėje komunistų teroristai nušovė krikščionių demokratų partijos vadą.

JAV ir Sovietų Rusijos prekyba šiais metais sumazėjo 39%.

Libija naujai įsteigė teroristų apmokymo stovyklas keliose valstybėse.

Izraelio komunistų vadas Dovydas Buršteinas, kilęs iš Gargždų, lankėsi savo tėviškėje.

JAV Saudi Arabijai pastatė 13 karo laivų.

Chomeini ragina kitų musulmonų valstybių dvasiškius perimti valstybių valdymą.

Rugsėjo mėn. įvyks JAV, Australijos ir N. Zelandijos karo laivų pratimai.

Sovietų erdvėje bando satelitus, kurie turėtų sunaikinti JAV erdvėlaivius.

R. Reaganas yra gimęs Tampico kaime, Illinois valstijoje.

Sovietų lėktuvai dažnai pažeidinėja Japonijos oro erdvę.

Šiais metais Izraelis iš JAV gavo 2,2 milijonus dol., o kitiems metams prašo 2,9 bil.

Irane, amunicijos sandėly įvykusiam sprogame žuvo 82, sužeistų 45.

Buvęs JAV gynybos sekretorius Rumsfeld kaltina Carterį už užleidimą sovietams pirmumo apsiginklavime.

Šią vasarą 1300 iraniečių gavo JAV politinį prieglobstį.

Rugpiūčio mėn. sovietai iš lėktuvų sudegino 22 Afganistano kaimus.

Saudi Arabijoje, lėktuvo nelaimėje, žuvo 265 žmonės.

Egiptas siūlo Afgano sukilėliams sovietų gamybos ginklų, bet nėra kas juos pristato.

Pakistanas siūlo Saudi Arabijai karinį dalinį iš 10,000 vyrų.

JAV pakėlė japonų sunkvežimiams 525% muitą.

Rytprūsioje ir Pabaltijo kraštuose rugsėjo mėn. sovietai vykdė didelio masto karinius pratimus.

JAV lankėsi Irano saugumo viršininkas.

RYŠIAI SU LATVIAIS

Artėjančios Madrido konferencijos reikalais Alto pirm. dr. K. Šidlauskas dėl bendrų pastangų palaiko ryšį su Pasaulio Laisvųjų Latvių Sąjunga. Tuo reikalu raštais pasikeista su Pasaulio Latvių Sąjungos viceprezidentu O.R. Pavlovskiu.

LIETUVOS POLITINIAI KALINIAI SOV. SĄJUNGOS LAGERIUOSE

(Tęsinys)

Petkevičius Jonas, Šiauliai, II rusų ok. metu išbuvęs 18 m. Potmos konc. stov. Daug kartų yra pasirašęs įvairius pareiškimus, reikalaujančius teisingumo neteisėtai įkalintiems žmogaus teisių kovotojams bei sovietų valdžios pasirašytų sutarčių įgyvendinimo. 1980.II suimtas.

Petkus Viktoras, g. 1931 Aleksandravos k., Raseinių vls. ir aps., už veiklą ateitininkų organizacijoje 1947, suimtas, išvežtas į konc. stov. Komi resp. Pabėgo, suimtas Pečioroj, atvežtas į Intą, 1953 paleistas, grįžo į Vilnių. Baigęs vidurinę mokyklą, studijavo Vilniaus univ. lietuvių k. ir literatūrą, 1957 per Kalėdas vėl suimtas, 1958 nut. 7 m., 3 m. kalintas Vladimiro kal., išvežtas į Mordovijos konc. stov., 1965 grįžo, Vilniuj dirbo zakristijonu, univ. laboratorijoje ir rinko visų laikų liet. poezijos antologiją. Vėliau dirbo buhalteriu Liaudies meno draugijoje. Disidentų aktyvistas, Lietuvos Helsinkio grupės narys. 1977.VIII. 24 suimtas, kalintas, į teismo salę keturių milicininkų surištomis rankomis jėga įvilktas, 1978.VII. 13 nuteistas 3 m. kalėjimo, 7 m. griežto režimo lagerin ir 5 m. tremties. Kalėjo Vladimiro kal. Dabartinis adresas: 422950 Tatarskaya ASSR, Christopol, uch. UE 148-St. 4, USSR.

Petrauskas Bronius, g. 1922, nut. 1968, kalintas Permės srit. konc. stov.

Petronis Povilas, g. 1911 Kupiškis, Panevėžio aps., felčėris, 1973.XI.19 suimtas už religinius įsitikinimus ir LKB Kronikos platinimą, 1974 nut. 8 m., kalinamas Mordovskaya ASSR, 431 200, Tengushevsky Rayon, pos. Barashevo, uchr. ZhKh 385/3-5.

Plumpa-Pluira Petras, g. 1939, darbininkas vedęs, Kaunas. Už rastą pas jį peilį gyvuliam skersti, šautuvo vamzdį su surūdijusiu užraktu ir granatą be sprogiklio, būdamas 18 m. amž., 1957 suimtas, 1958 nuteistas 7 m. ir kalintas Mordovijos konc. stov. Grįžo 1965. 1973. XI.19 vėl suimtas už LKB Kronikos ir kt. literatūros spausdinimą ir platinimą. 1974.XII.24 nut. 8 m. griežto režimo lagerin. Kalinamas: Permskaya obl., 618810, Chusovskoy rayon, p. Vsesvyatskaya, uch. VS 389/35.

Ragaišis Romas, g. 1942 Lazdynų raj., Vilnius, už atsišaukimų platinimą ir taut. vėliavos iškėlimą 1961.V.25 nut. 4 m., kalintas Mordovijos konc. stov., 1965 grįžo į Vilnių. Meistras optikas. 1979.I.10 suimtas, apkaltintas spekuliacija akiniais, kalintas Lukiškių kal. Nuteis-

tas 7 m., kalinamas Mordovijos konc. stov. 19.

Ramanauskas, 20 m., Vilniaus univ. chem. stud., už religinių pažiūrų gynimą 1976 suimtas.

Remeika (Remeikis?) Vytautas, g. 1942, nut. 1967, bausmė 25 m., kalinamas konc. stov. 36.

Rimkus Jonas, g. 1916, nut. 15 m., kalintas konc. stov. 36.

Rugys Juozas, suimtas ir nut. 1973, bausmė 25 m., kalinamas konc. stov. 35.

Terleckas Antanas, 51 m., kilęs iš Krivasalio k., Ignalinos raj., Švenčionių aps., dipl. ekonomistas, istorikas, Vilnius, 1958 teistas už "politinį nusikaltimą", 1973.V.24 suimtas, XII.16 nut. 1 m. laisvės atėmimo griežto režimo sąlygomis. 1979.VIII.23 dalyvavo demonstracijose Maskvoj, pasirašė 45 pabaltiečių memorandumą. Už disidentinę veiklą 1979.X.30 suimtas Vilniuj Lietuvos kino studijos sandėly, kur jis dirbo kroviu.

Rašytinis Albinas, kalintas konc. stov. Rusijoje.

Rekašius Benius, g. 1927, nut. 1955, bausmė 25 m., kalinamas konc. stov. 36.

(Bus daugiau)

LIETUVOS KLAUSIMAS MADRIDE

Baltųjų Rūmų sušauktoje organizacijų atstovų konferencijoje dalyvavęs Amer. Lietuvių Tarybos pirm. dr. K. Šidlauskas specialiu raštu kreipėsi į Valstybės departamento patarėją Madrido konferencijos klausimais Rozanne L. Ridgway, primindamas, jog Helsinkio sudarytų principų VIII punkto pabaigoje pažymima, kad susitarimą pasirašiusieji kraštai nevertos prievartos veiksmų. Svarbu atitaisyti šio principo pažeidimus. Tą VIII-to punkto įsipareigojimą Sovietų Sąjunga sulaužė okupuodama Pabaltijo valstybes. Dėl to Madrido konferencijoje reikia iškelti reikalą, kad būtų Pabaltijo valstybėms gražinta nepriklausomybė. Ypač tokį reikalavimą Madride reikia padaryti turint mintyje JAV kongreso rezolucijos Nr. 200 pareikštus pageidavimus JAV vyriausybei.

ATITAIŠYT SOVIETŲ MELĄ FILME

Kai kuriuose miestuose rodytas iš Sovietų šaltinių susuktas filmas "Un-

known War" neteisingai kalba apie Sov. Sąjungos "išvadavimą" Pabaltijo valstybių. Filmas ir kitais atžvilgiais neteisingas Lietuvos klausimu. Alto Informacijų komisijos narys Antanas Adomėnas - Van Reenan deda daug pastangų tas klaidas atitaisyti ir priversti, kad JAV mokytojų sąjunga tą filmą rekomendavusi, savo rekomendaciją atšauktų.

Tuo klausimu A. Adomėnas pakviestas kalbėti lenkų susirinkime rugs. 17 d. Chicagoje. Jis palaiko ryšį su vengrais, žydais ir kitomis tautybėmis šio filmo reikalu. Pasinaudodama jo informacija WCEV radio stoties vadovė L. Migala padarė per savo stotį atitinkamą pranešimą.

AMERIKIEČIŲ SPAUDOJE

Paskutiniu laiku dienraščiai "Chicago Tribune", "Chicago Sun Times", ir savaitraščiai "Southwest News Herald", "Southtown Economist" išspausdino eilę kun. dr. J. Prunskio laiškų, ginančių Lietuvos ir lietuvių reikalus. Savaitraščiai "Chicago Catholic" ir "New Star" idėjo ilgesnius straipsnius apie Lietuvą.

Sen. RICHARD M. DALEY buvo atsilankęs į Dariaus ir Gireno minėjimo iškilmes Marquette Parke.

Nuotraukoje jį mato me kairėje. Kartu su juo (dešinėje) yra John Paukštis, kuris sėkmingai pravedė Dariaus ir Gireno 47 m. minėjimo iškilmes.

Sen. Richard M. Daley spalio 5 d. atsilankys į Sandaros rudeningą gegužinę, kur jis bus atitinkamai pagerbtas.

SANDARA

LITHUANIAN NEWSPAPER

Published bi-weekly on Mondays, except July,
by the LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA, INC.
Second class postage paid at Chicago, Illinois
Sandara (USPS 480-880)

GENERAL OFFICE:
840 West 33rd Street, Chicago, Ill. 60608

Phone Yards 7-4789

SUBSCRIPTION RATES: UŽSAKYMŲ KAINA:
In The United States per year \$10.00 Suvienytose Valstybėse metams \$10.00
In Foreign Countries per year \$10.00 Užsienyje metams..... \$10.00

Opinions expressed in any column appearing in the SANDARA, including those of staff members, reflect the views of the writer only. The opinions may or may not be in agreement with those of the Lithuanian National League of America.

Sandaros 7-ta kuopa, So. Boston, reiškia gilią užuojautą Juozui Krasinskui ir kartu liūdi.

Aleksandras Chaplikas
Sandaros viceprezidentas.

MINKŲ PADĖKA

Rugpjūčio 10 d. Romuvos Parke, Broktone, įvyko lietuvių radio programų 46 metų sukaktuvių metinis piknikas. Šiemet "Miss Lithuania of N.E." išrinkta SANDY Gailius iš Waltham, o antroji buvo išrinkta MONIKA PŁAŠKUS iš Bridgewater.

Dovanas laimėjo. 1-Magdalena Lendraitienė iš So. Bostono, 2- M.H. Lebednik iš Lowell, 3-Jonas Žilinskas iš So. Bostono, 4- Robert Campbell iš Dorchesterio, 5-Ilona Baranauskaitė iš So. Bostono, 6- Maika Lospennato iš

SANDAROS REDAKCIJA
Redaktorius: G.J. Lazauskas
Redakcijos nariai: E. Boreiša (polit.), P. Bružas (techn.).
Skyrių redaktoriai: Janė Bajerčienė (Šeiminkų sk.), Vyt. Širvydas (English Section).

SANDAROS ADMINISTRACIJA
Administratorė: Edita Rimkus
Ekspeditorius: Stasys Dagys
Administracijos darbo valandos:
Pirmadienį, Antradienį ir Trečiadienį

10 val. - 12 val. ir 1 val. pp - 6 val vakare. (kitu laiku, esant svarbiam red. ir adm. reikalui, galima skambinti 312 - 543 - 8198.).

SANDAROS ATSTOVAI
So. Bostone: Inž. Aleksandras J. Chaplikas; Los Angeles - inž. Juozas Ruokis; Detroitė - Antanas Norus.

TALKININKAI, kurie norėtų bet kuo prisidėti prie Sandaros darbų, prašomi pranešti red. ir adm. telefonais.

BOSTONO Padangėje

Revere, 7- Anna Krasnakevich iš So. Bostono.

Ižangos dovanas laimėjo. 1-Nr. 077690, 2- Nr. 077564, 3- Nr. 077602, 4- nr. 077737, 5-077604.

Dovanas už gražiausius rankdarbius laimėjo: 1-\$50 (So. Bostono Liet. Piliėčiu Draugijos skirtą auką) laimėjo Birutė Šakenienė iš Dorchesterio, 2 - \$25 laimėjo Ann Kwell iš Broktono ir 3-\$10 laimėjo Barbara Gailiūnienė iš So. Bostono.

Šokių varžybose laimėjo - "Mamės ir Papės" Polka-Edmund ir Frances Gailius iš So. Bostono, - Jaunimo Polka - Aldona Grudinkas iš Norwoodo ir Juozas Dapšys iš So. Bostono, - Valso kontestą - Brenda ir Stanley Dzierzeski iš Belmont, Tango - Janina Kouroupolis iš Chelmsford ir Stasys Urbanas iš Dorchesterio, Twistą - Sharon

Gailius iš Waltham ir Stan Dzierzeski iš Belmont.

Dėkojam komitetui, kuris padėjo pravesti programą - Onai Ivaškienei, Elenai Valiukonienei, Henrikui Čepui, Mykolui Drungai ir inž. Klaudui Šakeniui. Taipgi dėkojam Gediminui Ivaškai už jo pagalbą šokių kontestuose.

Dėkojam biznieriui už sudovonatas dovanas, So. Bostono Lietuvių Piliėčių Draugijai ir Ketvirčio brangenybių krautuvei.

Padėka visom šeiminkėm, ypatingai Monikai Plevokienei ir jos pagelbininkėms, taipgi gaspadoriui Vytai Jurgėlai ir jo pagelbininkams bei visiems dirbusiems ir atsilankiusiems, kad piknikas sėkmingai praėitų.

STEPONAS IR VALENTINA
MINKAI

Pasibaigus SLA Pildomosios Tarybos posėdžiams, kuriuose nutarta paskelbti naują ypatingą jaunimui įrašyti vaju ir pratęsti sėkmingai vykusį suaugusiems vaju, SLA Pildomosios Tarybos dalis narių pasirošė grįžti namo. Sėdi kairėje SLA sekretorė G. Meilūnienė vyres inž. Vincas Meilūnas [tuo metu sekretorė tvarkė raštinės reikalus] ir išdininė Euphrosine Mikuziūtė. Stovi: Izdo globėja Josephine Mileriūtė, SLA prezidentas P. P. Dargis, Izdo globėja Christine Austin ir viceprezidentas Aleksandras Chaplikas.

DU YPATINGI SUSIVIENIJIMO LIETUVIŲ AMERIKOJE VAJAI

Specialus Vajus

SLA narių pageidavimu, Susivienijimas Lietuvių Amerikoje pratęsia dabartinį Specialų vaju naujiems nariams įrašyti. Vajus tebevykdomas ne tik naujų narių verbuti, bet ir sudaryti progą esamiems nariams iki 70 metų amžiaus savo andraudas padidinti. Šio vajuus metu iširašantieji į reguliarias apraudas (V-1, V-2, V-3 ir V-X) gauna net 50% nuolaidą nuo pirmų metų metinių mokesčių. Šio vajuus metu nariai ir nauji aplikantai gali Susivienijime apsidrausti iki \$5,000 netikrinę sveikatos.

Ypatingas Jaunimo Vajus

Didžiausia ir seniausia jaunimo organizacija yra Susivienijimas Lietuvių Amerikoje. Juk ketvirtadalis narių yra jaunosios kartos! Taip pat reikia atsiminti, kad Susivienijimą sukūrė jauni aušrininkai. Per savo ilgą ir garbingą istoriją Susivienijimas buvo toji visuomeninių ir kultūrinių reikalų mokykla, kuri iš jaunų veikėjų paruošė patyrusius visuomeninkus.

Susivienijimas visuomet ėjo iš vieno su kitomis jaunimo organizacijomis, joms suteikdamas finansinę bei kitokią paramą. Žavėdamasis jaunų lietuvių veikla, kuri reiškiasi per tautinius šokius, dainų šventes, jaunimo organizacijų sąskrydžius ir stovyklas, Susivienijimas rimtai susirūpino lietuviškam jaunimui sukurti tvirtą finansinį pagrindą, be kurio joks ateities veikimas nebus įmanomas.

Vykdamas SLA seimo nutarimus, ir pasiteiravus pas aktuarus, Susivienijimas skelbia ypatingą JAUNIMO VAJŲ.

Jaunimo Vajuus šūkis yra: "Investuokime penkioliką dolerių ateičiai, apdrauskime jaunuoli už \$5,000! Taip, Susivienijimas Lietuvių Amerikoje yra pajėgus pasiūlyti lietuviškam jaunimui nuo gimimo dienos iki 25 metų amžiaus \$5,000 terminuotos apraudos polisą už tik \$15 į metus. Be didelių formalumų Susivienijimas savo narių vaikus, vaikaičius bei kitus lietuvių kilmės jaunuolius priims į narius su \$5,000 aprauda.

JAUNIMO VAJUS oficialiai prasidės 1980 m. rugsėjo 1 d.

Dėl smulkesnių informacijų prašome kreiptis pas kuopų finansų sekretorius arba į SLA Centrą šiuo adresu:

Lithuanian Alliance of America
307 West 30th Street
New York, N. Y. 10001
Telefonas [212] 563-2210

NE VISŲ SUPRASTAS PAVOJUS

Mūsų krašto pavergėjas visais frontais siekia sugriauti lietuvių politinę, visuomeninę, kultūrinę veiklą ir jos institucijas. Pavojuje atsidadė ir Vasario 16-sios gimnazija, kur mokosi mūsų vaikai, anūikai. Tai būsimeji darbuotojai, kuriems teks tęsti lietuviybės darbus. Todėl Lietuvos okupantui ypač svarbu tą žaliąjį prieauglį infiltruoti, kitaip tariant, melaginga komunistine propoganda nuodyti jauną protą, padaryti priaugančiąją kartą inderferentiška Lietuvos laisvinimo darbai.

Lietuvos okupanto įkurtoji TĖVIŠKĖS DRAUGIJA yra tie spastai, į kuriuos jis nori įpajinti mūsų jaunimą. Sovietam pasidavęs šios draugijos pirmininkas kartu su savo agentais, turimomis žiniomis, kiekvienais metais organizuoja ekskursijas į pavergtą Lietuvą, anot jų, pasiūlyti "kokia dabar Lietuva pažangi, laisva; čia nėra bedarbės, mokšlas visiem prieinamas, puikūs studijuojančiam jaunimui bendrabučiai" ir t.t.

Tie agentai suvilioja ir Vasario 16 gimnazijos mo-

kinius dalyvauti tokiose ekskursijose. Apmoka keliones, leidžia ilgiau pabūti Lietuvoje, vežioja, vaišina, linksmina "politinėm dainom". Yra buvę, kad pasiūlo ir vodkos, kad būtų lengviau išgauti iš jaunuolio agentui reikalingų komunistinei propogandai pasisakymų.

Nežiūrint, kad tokiose ekskursijose dalyvauja ne vien Vasario 16-sios gimnazijos moksleiviai, bet ir pašaliniai jaunuoliai, nepriklausą gimnazijai, TĖVIŠKĖS DRAUGIJA skelbia, kad tai FV (Federalinės Vokietijos) lietuvių gimnazijos moksleivių ekskursija. Tai daroma tikslu pabrėžti šios gimnazijos prielankumą TĖVIŠKĖS DRAUGIJAI ir išseivijos jaunimo susidomėjimą tokiomis ekskursijomis.

Taigi laikas rimtai susirūpinti. Vasario 16 gimnazija neužilgo pradės mokslo metus. Nėra abejonių, kad TĖVIŠKĖS DRAUGIJA apsimetusi ėriuko kailyje vėl bandys skverbtis į šią gimnaziją. Jiems labai gerai žinoma, kad dėl tų ekskursijų lietuvių išseivija smarkiai ginčijasi. Gali sustoti net

parama gimnazijai. To ir siekia Lietuvos okupantas. Jis norėtų sunaikinti šį svarbų lietuviybės židinį, kur jaunimas auklėjamas tautiniais pagrindais, kur vyksta patriotinis judėjimas. TĖVIŠKĖS DRAUGIJA net nevadina šios gimnazijos jos tikroju vardu. Vadina ją "FV lietuvių gimnazija", nes "Vasario 16-ji" primena okupantui Lietuvos valstybinę nepriklausomybę, kurią jis sugriovė prieš 40 metų.

Išidėmetina mus visus pamokanti Lietuvių Bendruomenės New Yorko Apygardos suvažiavime, įvykusiame š. m. birželio 7 d., Brooklyne, N. Y., priimta nepaprastos svarbos rezoliucija, kur sakoma: "Ateityje nei vienas lietuvis neturi vyksti į pavergtą Lietuvą per TĖVIŠKĖS DRAUGIJĄ ar kitas panašias organizacijas."

Remdami ir vykdydami šią rezoliuciją, užkirstume kelią okupanto pastangoms mulkinti mūsų jaunimą ir naudoti jį savo propagandai.

Lietuvių Moterų Klubų Federacija

Mieli SANDAROS skaitytojai ir bendradarbiai!

Skaitytojų ir Sandaros administracijos patogumui, apačioje čia dedame atkarpą, kurią užpildžius prašome prisiųsti Sandaros administratori p. Editai Rimkienei, kas dar nėra susimokėjęs už laikraštį. Taip pat prašome surasti ir naujų skaitytojų. Už jūsų malonų atsiliepiamą ir SANDAROS parėmimą būsime labai dėkingi.

Visos aukos skelbiamos Sandaroje.

Siųsti šiuo adresu: SANDARA, 840 West 33 rd Street, Chicago, Ill, 60608

Siunčiu SANDAROS METINĘ PRENUMERATĄ..... 10 dol.

Siunčiu auką SANDAROS SPAUDOS FONDUI..... dol.
Iš viso..... dol.

(Nuo 1980 m. sausio 1 d. Sandaros prenumerata metams \$ 10.)

MANO PAVARDE.....

ADRESAS:.....

CHICAGO

DARIAUS IR GIRĖNO 47-tų metinių minėjimo metu, š.m. liepos 27 d. Marquette Parke, iš kairės - sol. Algirdas Brazis, kongresmanas John G. Fary ir minėjimą sėkmingai pravedęs John L. Paukštis, buvęs Dariaus ir Girėno Posto komandieris.

ALTO METINĖ KONFERENCIJA

Sukaktuvinis, jau 40-tas, Amerikos Lietuvių Tarybos suvažiavimas šaukiamas spalio 18 d. Tautiniuose Namuose, Chicagoje. Bus sudaryta, kaip kasmet, nauja Alto vadovybė. Pagal statutą, kiekviena Alta sudaranti centrinė organizacija skiria savo narius į Amerikos Lietuvių Tarybą ir į valdybą.

Alta sudaro 13 centrinių organizacijų. Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacija, Amerikos Lietuvių Socialdemokratų Sąjunga, Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga, Amerikos Lietuvių Tautinė Sandara, Susivienijimas Lietuvių Amerikoje, Lietuvių Katalikų Susivienijimas Amerikoje, Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Moterų Sąjunga, Lietuvos Vyčiai, Šiaurės Amerikos Lietuvių

Studentų Sąjunga, Lietuvos Atgimimo Sąjūdis, Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjunga, Amerikos Lietuvių Respublikonų Federacija ir Amerikos Lietuvių demokratų Lyga. Pareigomis ALTO valdyba pasiskirs-tos pati.

VYTAUTO DIDŽIOJO ŠAULIŲ RINKTINĖS V-BOS POSĖDIS

Rinktinės vadovas VI. Išganaitis atidarė susirinkimą, kuris įvyko rugpjūčio 24 d. Šaulių namuose, Sekr. J. Mackonio skaitytas protokolas buvo priimtas, kaip skaitytas. Rinktinės kasininkas Julius Pocius pateikė parengimo apyskaitą, kuri priimta su pagyrimu, nes Joninių parengimas davė daug pelno. Į Šaulių Rinktinę priimti 7 nauji nariai.

GOODWILL INDUSTRIES spaudos konferencijoje vadovybė su lietuviškų laikraščių atstovais: iš kairės - Edvardas Boreiša ("Sandaros" atst.), Marija Endrijonas (Ms. Peggy Markey asistentė), Harry H. Woodward, Jr. (vykdomasis direktorius), Peggy Markey (visuomeninių reikalų vedėja), kun.dr. Juozas Prunskis ("Draugo" atstovas). Photo Ideas, Inc.

Apdraudy Agentūra

Tel.: 778-2233

Bell Realty & Bace Ins. Agency

Juozas Bacevičius

VALANDOS

Kasdien 9 - 8 val. vakaro
Šeštadieniais ir sekmadieniais
9 - 4 val. po pietų

6529 So. Kedzie Ave.

- Chicago, Ill. 60629

SOPHIE BARGUS RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

ALDONA ir dukra SOFIJA DAUKAI

IŠ WOPA 1490 KIL. AM

Lietuvių kalba: kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 4:00 - 4:30 val. po piet
Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 8:30 iki 9:30 val. ryto.

7159 South Maplewood Avenue

Tel.: HEmlock 4-2413

CHICAGO, ILLINOIS 60629

ŠIMAITIS REALTY

INSURANCE • INCOME TAX • NOTARY PUBLIC

2951 W. 63rd Street

CHICAGO, Illinois 60629

Office - 436-7878

VLADAS SIMAITIS, J. D.

Res. 839 - 5568

Registered Broker

KVIEČIAME VISUS TAUTIEČIUS DALYVAUTI
66 metų sukakties

PAMINĖJIME IR PIKNIKE

SANDAROS
GEGUŽINĖ

Sekmadienį

Sunday

October

spalio

1980

5

Lietuvos Vyčių salėje ir darže,
2455 West 47th Street, Chicagoje

Kviečiame visus su savo artimaisiais ir draugais atvykti į Sandaros gegužinę. Savo atsilankymu paremsite ne tik Sandaros laikraštį, bet ir lietuviybės reikalus.

Pradžią 12 val.

RENGIMO KOMITETO pirmininkai yra JOHN J. GALMINAS ir JULIUS R. KUZAS, JR. Gros Kosto Venckaus orkestras. Vėliau bus smulkesnis pranešimas.

Svarstytas Dainavos Meno Ansamblio prašymas paremti jų veiklą ir tam reikalui paskirta 150 dolerių auka. Nurtarta išgyti sniegui valyti motorinę mašinėlę.

Ligonių lankymo komisija susideda iš J. Gurevičiaus- pirm., Antanina Gustof, M. Dapkienės ir Vitkaus. Jie atlieka stebėtinai gerą samaritietišką darbą, už ką pasveikę ligoniai nuoširdžiai dėkoja. Vienas iš tų ligonių, kartu ir valdybos narys, gabus meno kuopelės vadovas ir režisorius Juozas Petrauskas posėdyje dėkojo asmeniškai ligonių lankymo komisijai.

Klausimų ir sumanymų punkte, nurtarta pagal kvietimą, dalyvauti Racine šaulių Kunigaikščio Kęstučio kuopos 25-rių metų sukakties minėjime, rugsėjo 21 d. ten vykstant uniformuotiems ir su vėliavomis.

Dar buvo apsvartyta Lemonto Lietuvių Bendruomenės kvietimas dalyvauti Darbo Dienos parade, Tautos Šventės minėjimas rugsėjo 7 dieną Šaulių namuose.

Buvo užsiminta ir apie Šaulių Rinktines kunigo-kapellono 75 metų amž. sukakties minėjimą. Tam reikalui buvo platinami bilietai.

Uždaromajame žody penskaitytas Lietuvių Operos Valdybos pirm. Vaclovo Momkaus atsisaukimas paremti operą platinant jų laimėjimų bilietus.
Juozas Skeivys
Rugp. 25d, 1980m.

VIEŠNAGĖ PAS BRIEDŽIUS

Žymią vietą Čikagos lietuvių pensininkų sąjungos veikloje užima kiekvieną vasarą reguliariai organizuojamos išvykos į gražesnes Čikagos apylinkių vietas. Vykstama autobusais ir keliautojams tenka mokėti tik 3,4 ar 5 dol., tad ekskursantų niekad netrūksta.

Antroji šių metų išvyka buvo rugpiučio 22 d. Ilgametis Pensininkų są-

I pay the highest prices for Gold,
Silver, Platinum and Diamonds,
Call -BURNIE, tel. 523-7236.

Didžiausias Kailių Pasirinkimas!

PAS VIENINTELĮ LIETUVIŲ KAILININKĄ CHICAGOJE

Įstaigos: 263-5826
Namų: 677-8489

NORMANĄ BURŠTEINĄ
185 No. Wabash Avenue
second floor
Chicago, IL 60601

jungos valdybos narys dr. Juozas Briedis kasmet pasiekia pensininkus paviešėti jo gražioje sodyboje, Lemonte. Ta proga šeimininkas savo svečiams atitena bačkutę alaus arba paruošia visą gėdą šaltam vandeny paskendusių vokiško importuoto alaus ir kt., o ponija Briedienė išverda puikios kvapnios kavos. Gražiai žaliuojančių medžių pavėsyje prie didžiulių stalų susėdę pensininkai tikrai turi "good time". Kalboms juokams, paprastai, nėra galo, pasigirsta dažnai ir dainos, o esant muzikai, susukamas dar ir ne vienas valsukas ar polkutė.

Pats šeimininkas dr. J. Briedis yra simpatiška asmenybė. Būdamas biržietis iš pačio Latvijos pasienio, jis turi visas gerąsias aukštaičio ypatybes. Jį galima laikyti, kaip sakoma, devynių talentų žmogumi. Lietuvoj baigęs agronomijos mokslus, jis po karo viename Vokietijos universitete gavo daktaro laipsnį iš agronomijos. Keletą metų pagyvenęs Australijoje, jis atsikėlė į JAV. Gyvenant šiuose anglosakų kraštuose, dr. J. Briedžiui teko agronomiją padėti kiek į šalį ir griebtis jai giminingo mokslo šakos - chemijos. Jis studijavo ir dirbo dažų pramonėje, o apsigyvenęs Lemonte dar vertėsi ir real estate bizniu.

Tačiau tikroji jo pašaukimo sritis, į kurią jį širdis visą laiką traukia, yra meno pasaulis, muzika ir daina. Jis yra dainininkas, kompozitorius ir pianistas. Jis yra harmonizavęs lietuviškų liaudies dainų ir sukūręs muziką poetų eilėraščiams, daugiausia kito biržietio Bern. Brazdžionio eilėraščiams. Visi juk dar atsimenam, kaip prieš trejetą metų Jaunimo centro didž. salėje buvo surengtas įspūdingas dr. J. Briedžio harmonizuotų Brazdžionio dainų koncertas, kuriame didelę programos dalį atliko pats kompozitorius. Į šį koncertą tuomet buvo atvykęs iš Los Angeles ir pats poetas Brazdžionis.

Taigi, visuomet malonu pensininkams paviešėti pas tokius malonius šeimininkus. Ši kartą svečių tarpe buvo ir net du svarbūs lietuvių gyvenime asmenys: Čikagos lietuvių prekybos rūmų prezidentė Teodora Kuzienė ir Lietuvių tautinių kapinių prezidentas Jonas Jokubonis. Ta proga p. Kuzienė įstojo į Čikagos liet. pensininkų sąjungą, sumokėdama nario mokesį net už trejus metus pirmyn. Dar dalyvavo veteranas miškininkas ie žymus kultūrininkas V. Žemaitis, inž. V. V. V. veter. gyd. Dabryla ir daug kitų svečių. Išvykos dalyviai dėkingi Briedžių šeimai už malonius jų sodyboje praleistas valandas.

Dalyvis

Visas jėgas

Lietuvos laisvinimui!

NAUJA LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA

"LIETUVOS AIDAI"

Veda Kazė BRAZDŽIONYTĖ

KASDIEN nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakare

Visos laidos iš WOPA 1490 AM BANGA.

ST. PETERSBURGE: 12 val. 30 min.

WTIS 1110 AM BANGA.

Adresas: 2646 West 71-st St.

Chicago, Ill. 60629. Tel. 778-5374.

NADAS RASTENIS

KAIP OLEVIČIUS PĖSČIAS ĖJO Į AMERIKĄ

TIKRAS ATSTITIKIMAS • PASAKOJO JUOZAS OLEVIČIUS

• TARMISKAI UŽRAŠĖ NADAS RASTENIS •

(Tęsinys - Pradžia Sandaros nr. 13)

Ryte, kai išgirdau gaidžius giedant ir šunis lojant, išlindau iš šakų ir pradėjau eiti. Kiek paėjęs sutikau žmogų ir klausiau jį, kur galima prieiti prie laivo, kuris plaukia į Rotterdamą. Jis man nurodė kelią ir sakė, kad laivas išplaukia 6 valandą ryte. Preiplaukį suradau, už bilietą sumokėjau dvi markes, ilipau į laivą ir tuoj laivas pradėjo plaukti.

Laivas plaukė ir plaukė. Jau buvo po pietų. Vienas laivo patarnautojas priėjo prie manęs ir klausė: Kodėl aš neinu valgyti per visą dieną. Aš jam atsakiau, kad turiu duonos, tai valgiau. Jis nuėjo ir man atnešė kiek mėsos ir bulvių valgio. Bevalgydamas jam aš pasisakiau, kad esu pasprukęs iš rusų valdžios nagų ir kad aš noriu važiuoti į Angliją. Jis mane užklausė, ar aš turiu pasportą. Atsakiau, kad neturiu. Jis man paaiškino, kad be pasporto per Olandiją važiuoti užginta ir kad galiu būti areštuotas ir gražintas atgal. Kaip tas jo pasakymas nugasdino mane! Net mano kinkos pradėjo drebėti... Maniau, kad esu užburtame rate - niekur negaliu išeiti.

Buvo apie pusę po trijų, po pietų, kai laivas pasiekė Rotterdamą. Kai laivas sustojo, lentą nulipimui patiesė, aš apsidairiau: policijos niekur nematyti, - ir drožiau nuo laivo. Pamačiau stovintį žmogų. Jis ant kepurės turėjo blėką, panašią porterio ar pasiūnčiamojo. Aš jį paklausiau, kur galiu rasti laivų prieklauską plaukimui į Angliją. Jis man atsakė, kad jei aš jam užmokėsiu, tai jis mane nuves. Aš paklausiau, kiek kainuos. Jis reikalavo vienos markės. Aš jam markę sumokėjau ir jis pradėjo mane vesti. Beeinant jis man patarė, kad aš turiu apmainyti savo voikiškus pinigus į angliškus, ir priedė prie tokios kontorėlės. Už savuosius voikiškus aš gavau 10 anglišių šilingų. Jis mane baigė vesti ir įleido į prieklauskos namą.

Įėjęs į vidų, priėjau prie bilietinės ir paklausiau, ar iš čia eina laivai į Londoną. Man buvo atsakyta, kad eina, kad laivas išplauks 5 valandą po pietų, ir kad bilietas kainuoja 15 šilingų.

Tai tau bobule dešimtinės! Aš turiu tik 10 šilingų, o čia reikia 15 šilingų! Aš jį klausiau, ar kur kitur arčiau, šioje pusėje Londono, Anglijoje, laivas sustoja. Sakiau, kad turiu pinigų tik pervažiavimui per kanalą, bile kur Anglijoje. Pasirodė,

kad arčiausio sustojimo vieton Anglijoje kainavo 10 šilingų ir 5 centai. Aš puoliau prašyti, maldauti, kad už mano pinigus bilietą pardavėjas duotų man bilietą į arčiausią laivo sustojimą vietą Anglijoje. Buvau gatavas atiduoti savo lakoną nuo pečių. Jis man tikrino, kad jis jokių būdu tą padaryti negali.

Užpakaly manęs stovėjo gražiai apsirengęs vyras, ir averiją atsirėmęs. Jis priėjo prie langelio ir klausė bilietų pardavėjo, kiek man pinigų trūksta. Tas man atsakė, kad 20 fenigų. Tuomet tas geradarys išėmė ir padavė tą jam taip mažą, o man taip didelę sumą - angliškus 5 centus! Kaip aš jam buvau dėkingas, kaip aš jam dėkojau! Jis buvo mano išpirkėjas iš nelaisvės ...

Kuo greičiausiai aš sprūdau ant laivo! Kai laivan ilipau, tai jaučiausi esą kitame pasauly. Supratau, kad Olandijos policija jau prie manęs neprieis...

Pagaliau, laivas pradėjo plaukti. Aš stovėjau prie krašto laivo sulinkmėjęs; dairiausi tai aplink, tai į verpetuojantį vandenį laivui jį skrodžiant. Pakeliu galvą, matau, kad tas geras žmogus, kuris užmokėjo už mane 5 centus, ateina su kitu elegantišku žmogumi. Priėjo prie manęs ir pirmiau minėtasis paklausė, ar aš turiu pinigų. Atsakiau, kad neturiu. Jis man davė šilingą ir nuėjo.

Vakarui temstant aš ėjau gulti. Patarautojas man atnešė valgio ir sakė, kad tas žmogus atsiuntė, kuris man davė pinigų. Aš pavalgiau ir atsiguliau. Ryte atsikėliau, apsirengiau - man vėl tas patarnautojas atnešė valgio ir vis auo to paties žmogaus. Aš pavalgiau ir išėjau ant denio.

Stovėjau ant denio ir dairiausi. Jau matėsi Anglijos pakrantės. Ateina vėl tie du ponai pas mane, ir dabar antras man davė šilingą. Aš jiems abiemis, labai žemai pasilenkdamas, pakarniai padėkojau už jų visas geradarystes. Jie man pasakė, kad man išlipus iš laivo dviejų šilingų užteks išpirkti maisto iki aš į Londoną nueisiu. Patarė, kad eidamas maisto neprašyčia, nes Anglijoj tas yra uždrausta. Dar pridūrė, kad kai išlipsiu iš laivo, tai turi imti taką į kairę ir eiti iki prieisiu didelį kelią. Keliu irgi eiti į kairę ir tada eiti tiesiai.

(Bus daugiau)

komisija.

T.Ž. redaktorius VIRŠŪNĖSE NERAMU teigia: "Aiškiai matosi, kad pradėtas plyšys didėja, kad buvęs veiksnis sutarimas nebeegzistuoja, kas kažkas nori ... Vlika sunaikinti ..." Ne "kažkas", o Bendruomenė sutarimą suardė savo visuomeninių komisijų steigimu, politinės veiklos dvigubimu - veiklos darną apgriovė ir griovimą plečia.

T.Ž. minėtame redakciniame pripažįstama, kad: "Pagal dabartinį lietuviškos visuomenės susitvarkymą politinį darbą atlieka politinės institucijos, vadovaujamos VLIKO, kuris artimai bendradarbiauja su diplomatine tarnyba." Ir tvirtina "VLIKas, Lietuvoje gimęs veiksnys, specialiai sudarytas pavergtai Lietuvai, turi savo tradicijas, savo pozicijas lietuvių visuomenėje, savo atramą tarptautinėje teisėje. Jis turi egzistuoti ir toliau ..."

Taip, Vlikas savo susidarymo principu yra tautos pilnutinis balsas. Jei pasiėmė būti VYRIAUSIU Lietuvos išlaisvinimo komitetu, jo niekas negali panaikinti nei atstoti, kol Lietuva tebėra pavergta, ne bent savo sąranga nebesiektų nusimatyto tikslo. Vlikui privalo VISI talkinti. Tuo pačiu ir Vliko išteigta, kultūrinė veikla, (kaip paskirose valstybėse, taip bendroji - Pasaulio Lietuvių Bendruomenė). Priešingai besielgiantys ir yra laisvinimo veiklos griovėjai. Išsklaido ne tik negausias finansines jėgas, sumažina finansinį pajėgumą. Už vis labiau, žemina lietuvių tautos orumą - išryškina tautinį pakrikimą Lietuvai laisvės besiekiant.

Minėtose T.Ž. redakciniuose, ypač paskutiniame, įtaigojama (net nepatikiant įrodymų) lyg dabartinis Vliko pirmininkas būtų tiesioginiu Vliko veiklos kliuviniu. Net prieš perstatant sekančius teigimus:

"Visi veiksniai sutaria tada, kai juose dirbantys žmonės sutaria. Bendruomenės viršūnėse šiuo metu dirba gana sukalbami žmonės (pabr. P.Š.) ..."

Čia jau, kad ir nenoromis, apie tuos "sukalbamus" tenka priminti žinoma tikrovę. 1. Dabartiniai JAV ir P.L. Bendruomenių pirmininkai, labai sėkmingai veikusių, L.B. Kultūrinę Tarybą įvairiomis intrygomis privertė atsistatydinti. Jos pirmininką, suruošusį III ir IV šokių šventes, paskutiniosios šokių šventės iškilnėse nei nepaminėjo, kai kitų tokių švenčių rengėjų net nuopelnus išskaičiavo. 2. P.L. Bendruomenės Visuomeninės komisijos jaunai atstovei - narei, Vlikas, amerikonišku išsireiškimu, "out". Taigi, šalin išnyk iš gyvenimo! Nors išskalbėjus paaiškėja net neturinti esminio supatimo, kas yra Vlikas. 3. Dabartinis P.L.B. Visuomeninės k-jos pirmininkas savo užsispyrimu, visai neesminiu reikalu, išardė dr. V. Valiūno, prieš kelis metus šauktą veiksnį pasitarimą. 4. Tas ponas Gureckas, Vlike savo pareiškimais ir elgesiu, susidaręs nebeprimtinumo padėtį, paskleidė paskalą, kad Bendruomenė išrupino mūsų atstovams pastovų piniginių išlaikymą. Ir iki šiol tie "sukalbami" žmonės šios juodos anties neatšaukė. 5. O ar ne tie patys asmenys, arčiau ar toliau stovėję, prisidėjo prie Bendruomenės skilimo - ardydami susirinkimus, klasodami rinkimus ir keldami valstybiniuose teismuose bylas?? Kad ir tik tiek tesuminėjus, ar begalima tvirtinti, kad tokie žmonės yra "sukalbami". Ir koks sukalbamumas parodytas ta Washington politinė konferencija už akių užbėgant Vliko šauktam politinių veiksnį pasitarimui?? Taigi, "sukalbamumo" tiekimas T.Ž. skaitytojams yra neatsakingas ir kreivas įtaigojimas.

"Viršūnėse neramu" tvirtinama: "... Bendruomenė apimanti visą išeiviją". Privalu žvilgtelti į tą apimtimumą. Paskutiniai Kanadoje Bendruomenės rinkimai daugumoj praėjo aklamacijos būdu. Vokietijoj valdyba vos besulipdoma. JAV praėjusiose rinkimuose dalyvaavo vos 8000. (JAV lietuviams užsirašiusių apie 400.000 Skaitykimų veiklių tik 200.000, o balsuoti galinčių apie 100.000) Procentas labai mažas. Toronto seime daugumą sudarė atstovai iš JAV. Jie viską lėmė (dargi prieš valdybos išrinkimą pirmininkas išsiryškino). O JAV Bendruomenės atstovai buvo sutelkti savotišku cenzo būdu. Taigi, nebūta net progos Amerikos lietuviams lemti P.L. Bendruomenės seime atstovavimą.

Kaip matosi, sunku prieiti išvados, kad Bendruomenė apima visą išeiviją. Betgi ji yra laisvajame pasaulyje stipriausia organizacija; pajėgi jai nustatytoms kultūrinėms ir lietuviškos išlaikymo užduotims vykdyti. O kur pririekia talkinti politiniams veiksniams.

Išeivijoj visas nerimas ir kyla, kai Bendruomenė nukrypsta nuo savo užduočių - jas apleidžia ir imasi politinių veiksnų veiklą antrinti. Vasi, ir pokalbyje su Spektatoriumi (T.Ž.) nurodoma, kad: "Neteko girdėti, kad kokie veiksniai būtų kada kvietę pasaulinį liuanistų susirinkimą ... Pageidautina, kad atsakingieji rengtų ne vien tautinių šokių, dainų, politikų suvažiavimus, nes nemažiau svarbus liuanistų mokytojų darbo suvažiavimas". Ten pat Spektatorium atkreipta dėmesį, kad P.L. Bendruomenės veik visai nesirūpinu Vasario 16 gimnazijos likimu. Dar įžvalgiau lietuviškos išlaikymo reikalu pasisakyta

A. Rinkūno T.Ž. įžanginiame "Baigiant metus". Tvirtinama, kad Kanadoje ne tik iš 17 liuanistinių mokyklų tik kelios belikusios, bet ir su mažesne puse mokinių dirbta. Ir nurodęs įvairias nuosmūko priežastis, priduria, kad mokykloms išlaikyti reikia daug pinigų ir sako: "Jų turime, tik esame pasimetę jų skirstyme. Dešimtimis tūkstančių išleidžiame dvigubindami (p.P.Š.) politinę veiklą... Šimtai tūkstančių eina kongresams... o mokykloms tik trupiniai!"

Gražu būtų, kad A. Rinkūną pasekdamis ir T.Ž. redaktoriai pradėtų skleisti paveiklesnes mintis Lietuvai laisvės siekimo veiklai remti.

Su pagarba,
Petras Šilas

RYTŲ EUROPIEČIAI UŽTARĖ LENKŲ DARBININKUS

Rytų europiečių Etninė Konferencija Amerikoje (AEEEC) pasiuntė telegramą Valstybės sekretoriui Edmund S. Muskie, reikšdama nusivylimą tokiu ribotu Valstybės departamento atsiliepimu į įvykius Lenkijoje. Telegramoje pabrėžtas reikalas ryžtingiau paremti lenkų darbininkų keliamus žmogaus teisių reikalavimus, kurie išplaukia ir iš Helsinkio susitarimo dėsnių.

Rytų Europiečių Etninės konferencijos Amerikoje sudėtinį įeiną Amerikos Lietuvių Taryba, JAV Latvių Sąjunga, Estų Taryba, Amerikos Lenkų Kongresas, Amerikos Ukrainiečių Kongreso Komitetas, Bulgarij Nacionalinis Frontas Amerikoje, Amerikos Čekoslovakų Tautinė Taryba, Š. Amerikos Vengrų Komitetas, Amerikos Rusų Kongresas.

GUDŲ KONFERENCIJA LIETUVOS STATUTUI PAMINĖTI

Gudų Mokslo ir Meno Institutas, drauge su Clevelando Valstybinio Universiteto Etninių Studijų Departamentu rugp. 30 - rugs. 1 d. universiteto auditorijoje Clevelande, surengė konferenciją paminėti 450 m. sukaktį nuo Lietuvos Statuto sudarymo. Buvo net 15 paskaitų, kuriose nagrinėta statuto įtaka į kitų kraštų teisinės sistemas.

Konferencijos programoje pažymėta, kad D. Lietuvos kunigaikštijoje statutas galiojo 252 m., iki 1840 m. okupantė Rusija jo vieton įvedė savo teisinę, bet Gudijoj jis gyvavo dar 40 m. ilgiau. Lietuvos statutas išverstas į lotynų, vokiečių, lenkų, rusų ir anglų kalbas.

SVEIKATA BRANGUS TURTAS

KAIP SENOVĖJE GYDYDAVO ŽMONES

Jau Lietuvoje senieji žmonės žinojo daugybę "receptų". Skaudant viduriams, padėgindavo vištos plunksną ir pelenus sumaišytus su vandens šaukštu duodavo išgerti. Persigandus nuo kaimyno šuns, kad nekiltų votys, duodavo padegintų šuns plaukų. Atsiradus karpoms, patirdavo karpas sutrūnijusiu kaulu arba ant gražas kaspino užmegsdaivo tiek mazgelių kiek turi karpų, o kaspiną pameddavo ant kelio, jei kas tą kaspiną radęs paimdavo, pas tą atsiradavo karpų - gi nuo tavęs karpas pranykdavo. Ant akies voko užaugus "miežiui", užtekdavo skaudamą vietą pabadyti miežio grūdų smaigaliu. Įkritus krisliui į akį, idėdavo į akį vėžio girnelę, kad ji bevaikščiūdama po akį krislį išmestų. Kai skaudėdavo gerklę ir kosėdavai, tavo kojas dėdavo prie avies pilvo.

Prieš porą šimtų metų prancūzai naudojo daug įdomesnių gydymo būdų. Sakysim ponis Seigne, turėjo du paslaptinigus receptus: vieną - žaliajam vandeniui pagaminti, kitą - vėžio ligai pagydyti. Žaliąjį vandenį naudodavo įsimylėjusių meilei atausinti. Gi prie vėžio žaidnos dėdavo rupūzes, kurias ponis Seigne draugė ponis Sable, pati augindavo, kad prireikus čia pat po ranka šį brangų vaistą turėtų.

Sudžiovinę iš nosies ištekėjusį kraują, duodavo žmogui sergančiam mažakraujyste. Prieš nuomario ligą, geriausiu vaistu buvo laikomi sutrinti žmogaus kaukuolės kaulai. Ištinus kaklo liaukoms ir skaudant gerklę, užtekdavo išgerti vyno gurkšnį iš susižudėlio kaukuolės... Pavirinti kojų nagai būdavo naudojami vėmimui sukelti.

Plaukus augindavo išsipele galvą šia tyre: 300 išvirtų sraigų, kelei lauro lapai, trys šaukštai alyvos, vienas šaukštas medaus ir vienas šaukštas muilo. Be daugybės "didžios" vertės receptų, neabejotinai pirmoje vietoje stovėjo šie du: nuleisti kraują ir išvalyti vidurius. Karališkasis gydytojas Bouvard per vienus metus Liudvikui XIII išvalė vidurius net 216 kartų ir 47 kartus nuleido kraują.

Laisvoji TRIBUNA

DIDŽIAI GERBIAMA SANDAROS REDAKCIJA,

Čia pridedama laiška TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI neatspausdino. Norėdamas, kad bent Amerikos lietuviai susipažintų su VLIKUI primetamais neteisingais priekaištais, maloniai prašau šį laiška atspausdinti SANDAROJ.

Su tikru nuoširdumu.

Petras Šilas

1980 m. rugs. 3 d.

ATVIRAS LAIŠKAS T.Ž. REDAKCIJAI Jūsų redakcinių rašinių Pax Lituanos (sausio mėn.) ir Viršūnėse neramu (liepos 17 d.) prasilenkia su tiesa, kai tvirtinama: "Iki naujosios Vliko valdybos atėjimo santykiai tarp Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto ir Bendruomenės buvo korektiški, o kartais ir nuoširdūs. Atėjus ... naujai VLIKO valdybai su dr. K. Bobeliu priešakyje, santykiai pasikeitė nuo pat pradžios." Čia minima Vliko valdyba buvo išrinkta aštuoniems mėn. prasliskus po Toronte P.L. Bendruomenės įvykusio seimo, kuriame ir buvo nutarta sudaryti P.L. Bendruomenės visuomeninių reikalų komisiją (panaši į JAV Bendruomenės k-ją, kuri dvigubina Altos veiklą) - politinei veiklai plėsti. Taigi, antrinti Vliko veiklą ar tai galima vadinti korektiškų santykių su Vliku palaikymu? Ir ko dėta dėl to dabartinė Vliko valdyba?

Toliau, liepos 17 d. įžanginiame, teigiama: "Aiškiai matyti ... kad buvęs veiksnis susitarimas nebeegzistuoja, kad kažkas nori arba VLIKą sunaikinti, arba Bendruomenę išstumti iš politinės veiklos". Ir: "Jei Bendruomenė ribotųsi tik tiktai kultūrine veikla ... nusikalstų savo paskirtį, jei dabartinėse tautos sutemo- se tesirūpintų dainomis, tautiniais šokiais, mokyklomis ir būtų tiktai kultūrine draugija".

Vliko paskelbtoje LIETUVIŲ CHARTOJE įrašyta: "Pasaulyje pasklidę lietuviai

sudaro vieną Pasaulio Lietuvių Bendruomenę". Tarp kitko ten sakoma: "Darbu, mokslu, turto ir pasiaukojimu lietuvis kovoja, kad apgintų ir išlaikytų nepriklausomą Lietuvos valstybę" ir "... Lietuvis kuria ir palaiko religines, kultūrinės, jaunimo, savišalpos, profesines ir kitas lietuvių draugijas". Šie ir kiti Chartoje pažymėti principai įsakmiai apibrėžia Bendruomenės kultūrinės veiklos pobūdį.

Ir čia Charta remiantis 1951 metais lapkričio 18 d. paskelbtas JAV bendruomenės įkūrimo aktas, kuriame sakoma: a) ... aktyviai dalyvauti Jungtinių Amerikos Valstybių gyvenime ir įsijungti į jų kovą prieš internacionalinį komunizmą, b) veikliai prie to gyvenimo prisidėti savo kultūrinėmis ir tautinėmis savybėmis bei lietuviškaisiais papročiais, c) bičiuliškai palaikyti giminingumo simpatijas su lietuviu su Jungtinių Amerikos Valstybių ribų ir d) pareiškiant remti Lietuvos laisvinimo kovą ir Lietuvių Tautos gelbėjimo pastangas, nuoširdžiai išreiškia savo tautinį solidarumą JUNGTINIŲ AMERIKOS VALSTYBIŲ LIETUVIŲ BENDRUOMENĖJE."

Be abejonų Bendruomenei numatyta kultūrinė veiklos sritis, rėmimas politinės veiklos, nes čia veikia ALTA. Ir tuo, be didesnio užakcentavimo, pasidalinta veiklos sritimis.

1972 metų JAV L. Bendruomenės įstatuose įrašyta: a) organizuoja tautinio auklėjimo, kultūrinės, politinės ir socialines institucijas, b) bendradarbiauja su lietuvių institucijomis ir jas remia c) palaiko ryšius su lietuviu už JAV ribų, d) rūpinasi lietuvių kultūros ir Lietuvos reikalų informacija bei atstovavimu.

Taigi tik 1972 metais atsirado politinės veiklos užuomina, kuria ir pradėjo ardyti JAV bendruomenės susitarimą su Alta, o su Vliku 1978 m. Toronto seime nutarta steigti visuomeniniams reikalams

TEVYNĖS MYLĖTOJŲ DRAUGIJOS KAMPELIS

Isteigta 1896

TEVYNĖS MYLĖTOJŲ DRAUGIJOS
ADRESAS - 840 West 33rd Street,
Chicago, Illinois, 60608.

Istoriniai Padavimai

DR. JONAS BALYS

Užburto Pilys ir Piliakalniai

Užburta Kariuomenė

Vienas žmogus labai gerdavo: kur tik nutverdavo kokį rublį, tai tuoj ir pragerdavo. Vieną dieną anas labai pasigėręs užblūdi (paklydo). Ėjo ėjo, beedamas pamatė kur tai toli ugnelę. Nuėjo anas ten, žiūri — pirkelė. Ale prie pirkelės durų prižiūras ant lenciūgo didelis šuva. Norėjo anas eiti pirkelėn, ale šuvo kad šoks ant jo, ale dar nepasiekė. Ir pirkelėj išsigirdo glassas: "Dar tau ne metas šokti ant žmonių, gulki!" Anas prabavojo eiti per tris rozus, ale šuva tris rozus ant jo šoko ir iš pirkelės tris rozus glassas išsigirdo. Ketvirtą dieną anas kai ėjo, šuvo jo neklūdė ir anas ėjo. Anas įėjęs pamatė sėdint dieduką ir rašant. Šone prie dieduko gulėjo saldota su visu zbrojum, kitam šone stovėjo pulkas sukamandavotų arklių. Arkliai ėdė avižas. Visi gramzdai (balalai) buvo akmeniniai. Paskui anas paklausė, kur jam reikia eiti, kad parėjus namo. Diedukas pasakė, kur jam reikia eiti ir kaip, ale liepė, kad ką čia matė, niekam nesakyti, o kad pasakys, tai tuoj numirs. Tas žmogus, iš tenai išėjęs, parėjo namo. Namie anas kokias tris dienas iškentė niekam nieko nesakęs, paskui pradėjo visa ką pasakoti. Kai tik anas pradėjo pasakoti, tuoj labai apsirgo, ir tik kunigą paspėjo atvežti, ir numirė. Kur tas atsitikimas buvo — Čivylis nepamena.

A. Čivylis, 83 m. a., Čivylių k., Giedraičių v. Užr. J. Steikūnas, 1925. I. 7. LTA 601(14).

Liškavos Pilies Mūrai

Ale čia, ponas, teisybė, dar mūras stovi. Ne mūs pomietin tai buvo. Iš po vienos nakties rado mūro sieną ir sklapeinią su skadais. (Velnias pernakt padarė). Buvo atvažnas žmogus Večkys Jonas, ėjo pažiūrėt, rado šuniuką, žvakę ir panelę meldžias prie užklotu stalelio. Jis išsigando, gavo nuomirį (Valentiną) ir numirė. Taip buvo ant Liškavos piliakalnio, aš ten gimiau ir augau. Laumė tą mūrą pastatė.

M. Antanavičienė, 73 m. a., Pagilės k., Merkinės v. Užr. Dr. J. Balys, 1936. VI. 23. LTA 879(11).

Pastaba: pasakotoja vieną kartą sakė, kad tą mūrą velnias pastatė, bet suabejojo ir paskum pataisė: laumė pastatė.

MAŽEIKA & EVANS

Laidotuvių Direktorai
6845 SO. WESTERN AVENUE
TRYS MODERNIŠKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MASINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

PETKUS

TEVAS IR SŪNUS
Laidotuvių Direktorai
MARQUETTE FUNERAL HOME
2533 West 71st Street
Telef.: GROvehill 6-2345-6
1410 South 50th Avenue, Cicero
Telef.: TOWNhall 3-2108-9
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
Aikštė Automobiliams Statyti

SOL. BIRUTĖS KEMEŽAITĖS PLOKŠTELĖS YRA GERIAUSIA DOVANA SAVO ARTIMIESIEMS.

Plokštelė "Operų Arijų Rečitalis" (su Romos Operos Simfoninio Orkestro palyda) kainuoja 7.00 doleriai.

"Lietuvių Kompozitorių Solo Dainos" plokštelės kaina yra 6.00 doleriai.

Šias plokšteles galima gauti Chicagoje - MARGINIUOSE, 2511 West 69th St., - pas JONĄ KAVALIUSKĄ, 6437 So. Wash-tenaw Ave, telefonas - 778 - 5091.

Taip pat SANDARoje, 840 West 33rd St., Chicago, Ill. 60608, darbo valandomis (pirm., antr. ir trečiadieniais). UŽSAKANT PAŠTU iki 4 plokštelių, pašto išlaidoms reikia pridėti po \$1.00 už kiekvieną plokštelę, o užsakant 5 ar daugiau plokštelių, tai pašto išlaidoms nieko nereikia pridėti.

T M D

pirm. Gertruda Dargis
2040 Springhill Road
Pittsburgh, Pa. 15243

Sekr. Grožvydas Lazauskas
840 West 33rd Street
Chicago, ill. 60608

Išd. Aleksandras Chaplikas
788 East Broadway
So. Boston. Mass. 02127

Liškavos Karalaitė

Seniai, labai seniai, gyveno ant Liškavos piliakalnio savo pily kunigaikštys. Jos motinai mirus, tėvas vedė kitą. Gražiosios kunigaikštys pamotė buvo ragana. Vieną kartą valdovas išėjo į karą ir jis kare žuvo. Pamotė labai nekenė savo podukros ir, norėdama ją nusikratyti, užbūrė ją, kad ji niekur negalėtų išeiti ir (pati galėtų) valdyti pily, nes po jos (kunigaikštys) tėvo Krezio mirties ji liko valdovė. Visi valdiniai pamotės labai neapkenė, nes ji buvo labai žiauri. Ji liepė savo podukrai eiti į savo kambarį. Nuėjus į savo kambarį, ji rado dideles, juodai aptaisytas, su paausotais kraštais, knygas. Jos motina buvo bajoraitė, ji mokėjo šiek tiek skaityti, tai ir dukterį išmokė. Karalaitė labai nudžiugo, pamačius knygas. Tuoj sėdo į krėslą ir atsivertė knygas, kad paskaitytų. Tos knygos buvo užburtos ir, kai tik ji paėmė tas knygas, tuoj pas ją atsirado didelis šuo. Mergaitė labai nusigando. Tuo tarpu ragana jėgus pasakė, kad ji tolei sėdės ir skaitys iš šitos knygos, pakol koks karžygyš išvaudos. Įėjimas į tą urvą buvo labai sunkus: prie vienu durų, vedančių į tą urvą, stovėjo du dideli liūtai, prie kitų durų buvo du tigrai, prie trečių durų — du dideli šunes. Kunigaikštys negalėjo niekur išeiti ir buvo labai sunkus įėjimas į išvaudoti. Atsiradavo karžygių, kurie norėjo ją išvaudoti, bet nei vienas nepasisekė: įeiti į tą kambarį jie įeidavo, bet sugrįžti nesugrįždavo. Pirmiesiems liūtam jie numesdavo mėsos, kolei tie liūtai suėdavo tą mėsa, tai jie spėdavo prieiti prie (kitų) durų, skubėdavo prie šunų (ir jiems) duoti, kad jie nesudraskytų. Duryb būdavo užrakintos aukso raktu, o kunigaikštys sėdėdavo prie knygu, kurias pamotė jai davė, ir skaitydavo. Reikėdavo ją prikalbinti, kad ji išsivadotų, pabėgtų iš savo kalėjimo. Ilgai tekėdavo kalbėti, kad ji sutiktų, bet nei vienas negalėjo jos išgelbėti. Vidurnaktį (gali ten būti) ligi gaidys sugieda, kai gaidys užgieda ir randa karžygių prie karalaitės kėdės, bet ne už pilies sienu, tai jis pavirsta į akmenį. Daug tokių atsiradavo, kurie norėdavo ją išgelbėti, bet prarado savo gyvybę ir neišgelbėjo gražiosios kunigaikštys. Ir ji vis dar sėdi Liškavos pilies urve, laukia kada ją išvaudos koks didis Lietuvos karžygis.

K. Karlonienė, 90 m. a., Ricielių k., Liškavos v. Užr. V. Jurčikonytė, 1930. LTA 374e(2699).

Margi paukščiai padangėj sukas;
Mūsų žemėn sugrįš jie tikrai.
Po žemaičius, aukštaičius ir Dzūkų
Dainuos upės, kalnai, ežerai.

Antanas Miškinis

BALTIC BAKERY

Chicago, Illinois
4627 SOUTH HERMITAGE AVE Tel. LA 3-1510

Chicago, Illinois
2616 WEST 69th STREET Tel. 737-6784
Savininkas JUOZAS ANKUS

E U D E I K I S

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktorai
TRYS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741-2

Nuo
1914 Metų

Midland Savings aptar nauja taupymo ir namų paskolų reikalais visas mūsų apylinkes. Dėkojame jums už mūsų parodytą pasitikėjimą.

Mes norėtum būti jums naudingi ir teityje

Sąskaitos apdraustos iki
\$40,000.00

FRANK ZOGAS
President

2657 W. 69th St. Chgo., Ill. 60629 • Phone 925-7400

MIDLAND SAVINGS

& LOAN ASSOCIATION
4040 Archer Avenue
Chicago, Illinois 60632
Phone 254-4470

ir 8929 So. Harlem Ave.,
Bridgeview, Illinois 60455
Phone 598-9400

5 1/2%

paid quarterly
4 Year Savings
Certificates
Minimum \$5,000

7 1/2%

All accounts com-
pounded daily —
Passbook Savings

AUKOS "SANDAROS" SPAUDOS FONDUI

- \$ 50.00 Susivienijimas Lietuvių Amerikoje, New York, N.Y.
- \$ 11.00 Petras Kleintotas, Racine, Wisc.
- \$ 10.00 Stephen Bredes Jr., Brooklyn N.Y.
- \$ 10.00 Marija Roberts, Los Angeles Cal.
- \$ 6.00 Bronė Spudis, Woodhaven N.Y.
- \$ 6.00 Adam Norek N. Miami, Fla.
- \$ 5.00 Frank Kvantas, Hot Springs Ark.
- \$ 5.00 Charles Piliponis, Chgo. Ill.
- \$ 5.00 Antanas Juozevičius, Chgo. Ill.
- \$ 5.00 Antanas Zaura, Chgo. Ill.
- \$ 3.00 Petras Pusnikas, Franklin Sq. N.Y.

Visiems skaitytojams, pratęsusiems "Sandaros" prenumeratą ir dar prisidėjusiems auka, širdingai dėkojame.

PABALTIEČIAI IR VALSTYBĖS DEPARTAMENTAS

Naujai paskirtasis Valstybės departamento pareigūnas Rytų Europos reikalams Peter S. Bridges dalyvavo Bendro Pabaltiečių Komiteto posėdyje ir aptarė Pabaltijo tautybių reikalus. Buvo ypač tariamasi dėl diplomatinio atstovybių tęstinumo, kam p. Bridges parodė nuoširdaus prielankumo. Buvo aptarti Radio Free Europe - Radio Liberty reikalai, Madrido konferencijos klausimai, dabartinė padėtis okupuotose Pabaltijo kraštuose.

Pabaltiečių komitetas taip pat atkreipė dėmesį, kad Valstybės departamente PABALTILJO klausimai neturi būti jungiami su Sovietų reikalų padaliniais, kadangi pagal JAV politiką nepripažįstančią inkorporacijos, PABALTILJIS įeina ne į Sovietų, o į Rytų Europos sferą. Pasimatyme su P.S. Bridges dalyvavo ir Alto atstovas Washingtono dr. J. Genys.

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktojų Asociacijos Nariai

PETRAS BIELIŪNAS

4343 S. CALIFORNIA AVE. Tel. Lafayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

STEPONAS C. LACK IR SŪNUS

(LACKAWICZ)
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1219
2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6672
11028 SOUTHWEST HIGHWAY, Palos Hills, ILL 874-4610

PHILLIPS - LABANAUSKAS

3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138, 1139

VASAITIS - BUTKUS

1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmpic 2-1003
TURIME KOPLYCIAS VISOSE MIESTO DALYSE

PASSBOOK SAVINGS...

the best way to save regularly!

5 1/2%

Paid and Compounded Quarterly

OUR SAVINGS CERTIFICATES EARN UP TO 8%

8%

EARN UP TO 8%

EARN UP TO 8%

EARN UP TO 8%

EARN UP TO 8%

EARN UP TO 8%

EARN UP TO 8%

EARN UP TO 8%

see us for HOME financing.

AT OUR LOW RATES

WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME

WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME

WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME

WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME

WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME

WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME

WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME

WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME

WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME

WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME

WITH REPAYMENT TO FIT YOUR INCOME

Mutual Federal Savings and Loan

2212 WEST CERMAK ROAD CHICAGO, ILLINOIS 60608

PETER KAZANAUSKAS, President Phone: Virginia 7-7747

HOURS: Mon. Tue. Fri. 9-4 Thur. 9-8 Sat. 9-1

SERVING CHICAGO AND SUBURBS SINCE 1905